

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 522/2013-10

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 29. októbra 2013 predbežne prerokoval sťažnosť I. B., B., zastúpeného advokátkou Mgr. M. G., B., vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 8 Co 315/2012 z 30. apríla 2013 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť I. B. **o d m i e t a** ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 16. septembra 2013 doručená sťažnosť I. B. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namietal porušenie svojho základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1

Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 8 Co 315/2012 z 30. apríla 2013 (ďalej aj „napadnuté uznesenie“).

Z obsahu sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ podal 19. septembra 2011 na Okresnom súde B. (ďalej len „okresný súd“) *„návrh na začatie konania o upustenie od zásahov do osobnostných práv“*.

Okresný súd uznesením sp. zn. 7 C 273/2011 zo 17. mája 2012 konanie v predmetnej veci zastavil a sťažovateľovi priznal náhradu trov konania s poukazom na § 146 ods. 2 druhú vetu Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“).

Krajský súd predmetné rozhodnutie okresného súdu v rámci odvolacieho konania napadnutým uznesením zmenil tak, že sťažovateľ ako navrhovateľ je povinný odporcovi zaplatiť náhradu trov prvostupňového konania v sume 321,60 € a odvolacieho konania v sume 46,01 €.

Sťažovateľ v sťažnosti tiež poukazuje na to, že *„pred podaním návrhu nemohol vedieť či odporca pohľadávku vymáha z vlastnej iniciatívy alebo na základe pokynu P., pričom bolo povinnosťou odporcu, ako mandátára, pri uskutočnení právneho úkonu v mene tretej osoby preukázať svoje oprávnenie za ňu konať. Taktiež zdôraznil skutočnosť, že k ukončeniu vymáhania pohľadávky došlo až po podaní návrhu na začatie konania...“*

V priebehu konania odporca nepredložil všetky jemu dostupné dôkazy hneď pri svojom prvom úkone, ktorý mu patrilo. Ak by tak urobil, sťažovateľ by nemusel súdu osobitným podaním navrhovať, aby odporcu na predloženie príslušných listinných dôkazov vyzval. Pokiaľ by odporca na výzvu súdu zareagoval v primeranom časovom predstihu pred pojednávaním, pojednávanie sa vôbec nemuselo uskutočniť a trovy konania sa nemuseli zvýšiť o odmenu za ďalší úkon právnej služby. Odporca však s predložením dôkazov bezdôvodne čakal až do pojednávania.

Na základe uvedeného bol sťažovateľ presvedčený, že vznik všetkých spomenutých trov konania, vrátane trov právneho zastúpenia, zaviniť odporca. S poukazom na ustanovenie

§ 147 Občianskeho súdneho poriadku žiadal, aby mu bola priznaná ich náhrada. Túto zároveň žiadal aj s poukazom na ustanovenie § 146 ods. 2 druhej vety Občianskeho súdneho poriadku. “.

Sťažovateľ svoju sťažnosť proti uzneseniu krajského súdu okrem iného odôvodňuje najmä takto:

«... V súvislosti s aplikáciou ustanovenia § 146 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku Krajský súd v odôvodnení napadnutého uznesenia uvádza, že pre posúdenie toho, či sa návrh vzal späť pre správanie odporcu je podstatné, či odporca svojím správaním splnil to čoho sa navrhovateľ domáhal a len v dôsledku tohto plnenia navrhovateľ zobral návrh späť. Inými slovami, pod „správaním“ odporcu, pre ktoré sa návrh zobral späť, je, podľa názoru odvolacieho súdu, potrebné chápať výhradne také správanie, ktorým odporca vyhovie petitu žaloby. Podľa nášho názoru však takýto zužujúci výklad predmetného ustanovenia nie je na mieste. Hoci je pravdou, že najčastejšie býva dôvodom späťvzatia také správanie odporcu, ktorým tento žalobe vyhovie (napr. zaplatí požadovanú sumu), neznamená to, že to tak musí byť vždy...

Krajský súd v odôvodnení svojho rozhodnutia, podľa nášho názoru, dostatočne nevysvetlil úvahy, ktoré ho viedli k opačným záverom. Jeho výklad a rozhodnutie tak považujeme za nepresvedčivé a nesprávne. Navyše sme presvedčení, že pokiaľ sa už odvolací súd rozhodol prvostupňové rozhodnutie zmeniť, mal v záujme spravodlivého rozhodnutia aspoň jednotlivé okolnosti danej veci vyhodnotiť ako dôvody hodné osobitného zreteľa, uplatniť § 150 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku a odporcovi náhradu trov nepriznať.

Predmetné ustanovenie výslovne súdu ukladá prihliadnuť na to, či účastník, ktorému sa priznáva náhrada trov, uviedol skutočnosti a dôkazy pri prvom úkone, ktorý mu patrilo. Je nesporné, že odporca tak neurobil hoci mu v tom nič nebránilo. Súd má tiež prihliadať na okolnosti, ktoré viedli účastníkov k uplatneniu práva na súde a na ich postoj v priebehu konania. To, že odporca odkladal predloženie jemu dostupných dôkazov a spôsobil tým potrebu vykonania viacerých úkonov právnej služby, by malo byť v rozhodnutí o náhrade trov jednoznačne premietnuté, a to minimálne v tom zmysle, že odporcovi náhrada trov priznaná nebude.

Je absurdné, aby mal odporca nárok na náhradu trov dokonca aj za taký úkon ako vyjadrenie k návrhu na zabezpečenie dôkazov, kedy je celkom očividné, že daným úkonom len (v dôsledku procesnej aktivity sťažovateľa) doplnil skutočnosti a dôkazy, ktoré bez problémov mohol predložiť už pri prvom svojom úkone a navyše odporca tento svoj úkon bezdôvodne odkladal a dané vyjadrenie predložil až na pojednávaní (ktoré by sa inak vôbec nemuselo konať). Aj vzhľadom na uvedené napadnuté uznesenie považujeme za nespravodlivé a porušujúce základné práva sťažovateľa.»

Vzhľadom na uvedené sťažovateľ žiada, aby ústavný súd po prijatí jeho sťažnosti na ďalšie konanie rozhodol týmto nálezom:

„Základné práva sťažovateľa I. B. podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy... a podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru... uznesením Krajského súdu v Bratislave č. 8 Co 315/2012-106 z 30. 4. 2013 porušené boli.

Ústavný súd... uznesenie Krajského súdu v Bratislave č. 8 Co 315/2012-106 z 30. 4. 2013 zrušuje a vec mu vracia na ďalšie konanie.

Sťažovateľovi I. B. priznáva náhradu trov právneho zastúpenia v sume 275,94 €, ktorú je Krajský súd v Bratislave povinný vyplatiť k rukám jeho právnej zástupkyne Mgr. K. G., do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto nálezu“.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí senátu bez prítomnosti

navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Predmetom sťažnosti je tvrdenie sťažovateľa o porušení základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného v čl. 6 ods. 1 dohovoru uznesením krajského súdu sp. zn. 8 Co 315/2012 z 30. apríla 2013.

Podľa sťažovateľa k porušeniu jeho základného práva na súdnu a inú právnu ochranu (nie na právnu pomoc, ako uvádza) a práva na spravodlivé súdne konanie zaručených v ústave a dohovore malo dôjsť tým, že krajský súd arbitrárne na jeho vec aplikoval ustanovenie prvej vety § 146 ods. 2 OSP, a nie iné ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku.

Ústavný súd v súlade so svojou judikatúrou konštatuje, že obsahom základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru sú obdobné záruky, že vec bude spravodlivo prerokovaná nezávislým a nestranným súdom postupom ustanoveným zákonom. Z uvedeného dôvodu v týchto právach nemožno vidieť podstatnú odlišnosť (II. ÚS 27/07).

V tejto súvislosti ústavný súd považuje za potrebné poukázať na svoje ústavné postavenie, z ktorého vyplýva, že vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov nie je alternatívnou ani mimoriadnou opravnou inštitúciou (*mutatis mutandis* II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96), preto nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecným súdom bol, alebo nebol náležite

zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Do sféry pôsobnosti všeobecných súdov môže ústavný súd zasiahnuť len vtedy, ak by ich konanie alebo rozhodovanie bolo zjavne nedôvodné alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by malo za následok porušenie niektorého základného práva alebo slobody (m. m. I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02 atď.). O svojvôli pri výklade alebo aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať vtedy, ak by sa jeho názor natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (napr. I. ÚS 115/02, I. ÚS 176/03).

Ustanovenie čl. 46 ods. 1 ústavy zaručuje základné právo na súdnu a inú právnu ochranu. Aj právna úprava platenia a náhrady trov konania obsiahnutá najmä v Občianskom súdnom poriadku určuje, či sa právo na súdnu ochranu naplní reálnym obsahom. Preto procesné predpisy, ktoré upravujú platenie a náhradu trov konania, treba vykladať v súlade s takto vymedzeným obsahom základného práva na súdnu ochranu (čl. 46 ods. 1 a 4 ústavy). Pritom treba dbať na to, aby nikto len z dôvodu, že uplatní svoje základné právo na súdnu ochranu, neutrpel oproti inému účastníkovi, a to bez zreteľa na jeho postavenie v konaní, materiálnu ujmu v dôsledku platenia trov konania. Ústavný súd už v minulosti konštatoval (napr. II. ÚS 78/03, II. ÚS 31/04, IV. ÚS 147/08, III. ÚS 166/09), že aj rozhodnutia všeobecných súdov o trovách konania môžu zasiahnuť do základných práv a slobôd. Takýmito rozhodnutiami možno predovšetkým porušiť právo na súdnu ochranu.

Krajský súd svoje uznesenie sp. zn. 8 Co 315/2012 z 30. apríla 2013 odôvodnil tak, že najprv citoval z rozhodnutia okresného súdu, ktorý zastavil konanie z dôvodu späťvzatia návrhu sťažovateľa, a odporcu zaviazal zaplatiť mu trovy konania v sume 6,63 € ako krátenú časť súdneho poplatku a trovy právneho zastúpenia v sume 358,44 € s poukazom na ustanovenie § 146 ods. 2 vety druhej OSP .

Okrem toho v rozhodnutí na s. 2 citoval krajský súd odvolacie dôvody odporcu a vyjadrenie sťažovateľa k týmto dôvodom a v relevantnej časti s. 3 až 5 uviedol:

„V preskúmvanej veci je z obsahu spisu zrejmé, že navrhovateľ sa návrhom doručeným súdu dňa 19. 9. 2011 domáhal uloženia povinnosti odporcovi zdržať sa zasielania mu výziev na úhradu nedoplatkov zo zmluvy... uzatvorenej medzi obchodnou spoločnosťou P. F. s. r. o. a treťou osobou z dôvodu, že nie je dlžníkom z tejto zmluvy.

Písomným podaním zo dňa 25. 4. 2012 zobrať svoj návrh na začatie konania späť s odôvodnením, že na pojednávaní dňa 19. 4. 2012 mu bolo doručené vyjadrenie odporcu zo dňa 18. 4. 2012, prílohou ktorého boli aj listinné dôkazy preukazujúce, že odporca dostal na vymáhanie spornej pohľadávky od navrhovateľa pokyn od spoločnosti P. F. s. r. o., a teda, že odporca konal v danej veci v mene iného subjektu a na základe jeho pokynu a vzhľadom na to, sa bude domáhať ochrany voči spoločnosti P. F. s. r. o. v samostatnom konaní. Z obsahu spisu ďalej vyplýva, že listom zo dňa 21. 7. 2011 oznámil odporca navrhovateľovi, že na základe mandátnej zmluvy uzatvorenej so spoločnosťou P. F. s. r. o. pristupuje k vymáhaniu pohľadávky a zaslal mu výzvu k úhrade zo dňa 21. 7. 2011, podľa ktorej je na základe mandátnej zmluvy oprávnený k začatiu inkasa finančnej pohľadávky, ktorú mal mať navrhovateľ voči veriteľovi P. F. s. r. o. vo výške 867 eur. Následne mu odporca doručil tiež predžalobnú upomienku zo dňa 10. 1. 2011, z ktorej je zrejmé, že ide o pohľadávku veriteľa P. F. s. r. o.“

Ďalej krajský súd v rozhodnutí citoval § 146 ods. 2 OSP a § 146 ods. 1 písm. c) OSP a v plnom rozsahu sa stotožnil s argumentáciou odporcu v odvolaní, „že navrhovateľ zobrať návrh späť, a preto zásadne z procesného hľadiska zaviniť, že konanie muselo byť zastavené, keď nemožno dôvodiť, že by návrh bol vzatý späť pre správanie sa odporcu, po dôvodne podanom návrhu. Navrhovateľ v návrhu na začatie konania označil za odporcu subjekt, ktorý nebol vo veci vecne pasívne legitimovaným, keďže na základe mandátnej zmluvy konal v mene a na účet veriteľa (spornej) vymáhanej pohľadávky zo zmluvy o pôžičke. Je právne irelevantné, z hľadiska posúdenia zavinenia na zastavení konania, kedy sa navrhovateľ dozvedel, či odporca vymáha pohľadávku z vlastnej iniciatívy alebo na základe pokynov mandanta (P.), a je tiež bez významu, či a kedy mu odporca predložil oprávnenie konať za mandanta. Napokon navrhovateľ mal vedomosť o tom, že odporca nekoná sám za seba, ale za veriteľa na základe mandátnej zmluvy, už pred začatím konania - z doručovanej výzvy k úhrade a z predžalobnej upomienky. Odporca dôvodne argumentuje

tým, že procesnú zodpovednosť za označenie účastníkov konania v návrhu na začatie konania nesie vždy navrhovateľ, k čomu odvolací súd dodáva, že pokiaľ sa navrhovateľ rozhodol podať návrh na začatie konania, mal si vopred preveriť, kto je ako účastník hmotnoprávneho vzťahu nositeľom povinnosti, ktorej uloženia sa domáha, a teda kto je v danom prípade neoprávneného zásahu do jeho osobnostných práv, pasívne vecne legitimovaným. Odporca tak dôvodne založil svoju obranu na tvrdení, že skutočnosť, že navrhovateľ nesprávne označil vecne nelegitimovaného účastníka konania a následne vzal z tohto dôvodu návrh na začatie konania späť, nemôže byť posudzovaná ako skutočnosť, že návrh bol vzatý späť pre jeho správanie.

Z uvedených dôvodov odvolací súd uzavrel, na rozdiel od súdu prvého stupňa, že navrhovateľovi, ktorý zaviniel zastavenie konania, vznikla povinnosť zaplatiť odporcovi náhradu trov konania podľa § 146 ods. 2, vety prvej O. s. p., pozostávajúcich z trov právneho zastúpenia v sume 321,6 eur... ako odmena vo výške po 61,41 eur za tri úkony právnej služby...

Odvolací súd nepriznal odmenu za poradu s klientom...

S poukazom na vyššie uvedené závery odvolací súd uznesenie súdu prvého stupňa v napadnutej časti zmenil tak, že navrhovateľovi uložil povinnosť zaplatiť odporcovi náhradu trov konania (§ 220 O. s. p.).

O náhrade trov odvolacieho konania rozhodol odvolací súd podľa § 224 ods. 1 O. s. p. v spojení s § 142 ods. 1 O. s. p., podľa ktorého úspešnému odporcovi priznal ním uplatnenú náhradu trov odvolacieho konania pozostávajúcu z odmeny za jeden úkon právnej služby... vo výške 36,85 eur...“.

Vychádzajúc z uvedeného odôvodnenia napadnutého rozhodnutia krajský súd zrozumiteľným a dostatočným spôsobom uviedol dôvody, pre ktoré odvolaním napadnuté uznesenie okresného súdu vo vzťahu k sťažovateľovi zmenil. Krajský súd svoje skutkové a právne závery ústavne akceptovateľným spôsobom odôvodnil a z jeho rozhodnutia vyplýva, že do odôvodnenia svojho uznesenia uviedol postup, prečo vo veci aplikoval ustanovenia § 146 ods. 2 OSP.

Ústavný súd nemá v okolnostiach posudzovanej veci dôvod pochybovať o správnosti právneho záveru krajského súdu, a jeho záver tak v žiadnom prípade nemožno považovať za arbitrárny či zjavne neodôvodnený, hoci sťažovateľ má na vec iný názor a tvrdí, že mal v tejto veci aplikovať iné ustanovenie procesného kódexu. Z namietaného uznesenia krajského súdu totiž nevyplýva jednostrannosť, ktorá by zakladala svojvôľu alebo takú aplikáciu príslušných ustanovení všeobecne záväzných právnych predpisov, ktorá by bola popretím ich účelu, podstaty a zmyslu.

V tejto súvislosti ústavný súd podotýka, že sťažovateľ ako žalobca využil svoje procesné právo a svojou žalobou inicioval začatie súdneho konania. Realizácia uvedeného práva však so sebou prináša aj procesnú zodpovednosť, v dôsledku ktorej v prípade, ak pri uplatnení svojich práv sťažovateľ ako účastník konania nie je úspešný a druhému účastníkovi konania vzniknú trovy, ktorých úhradu bude požadovať, môže byť súdom rozhodujúcim vo veci zaviazaný na ich úhradu. S dôsledkami procesnej zodpovednosti pri inicializácii súdneho konania, ako aj s možnosťou prípadnej náhrady trov konania druhého účastníka konania, pokiaľ dôjde k zastaveniu konania jeho zavinením, mal sťažovateľ počítať o to viac, že bol v uvedenom konaní zastúpený kvalifikovaným právnym zástupcom.

Skutočnosť, že sťažovateľ sa s právnym názorom krajského súdu nestotožňuje (tvrdí, že krajský súd v tejto veci mal aplikovať ustanovenie § 147, resp. § 150 OSP), ešte nemôže sama osebe viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti tohto názoru a nezakladá ani oprávnenie ústavného súdu nahradiť právny názor krajského súdu svojím vlastným. V konečnom dôsledku však ústavný súd nie je opravným súdom právnych názorov krajského súdu. Ingerencia ústavného súdu do výkonu tejto právomoci krajského súdu je opodstatnená len v prípade jeho nezlučiteľnosti s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou. Aj keby ústavný súd nesúhlasil s interpretáciou zákonov všeobecných súdov, ktoré sú „pánmi zákonov“, v zmysle citovanej judikatúry by mohol nahradiť napadnutý právny názor krajského súdu iba v prípade, ak by ten bol svojvoľný, zjavne neodôvodnený, resp. ústavne nekonformný, čo však nie je tento prípad.

Preto bolo potrebné sťažnosť sťažovateľa odmietnuť ako zjavne neopodstatnenú (§ 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 29. októbra 2013